

Motion till riksdagen 2025/26:3983

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

med anledning av skr. 2025/26:137 Riksrevisionens rapport om förvar i migrationsprocessen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka rättssäkerheten vid förvar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omedelbart åtgärda de rekommendationer, i sin helhet, som framförs av Riksrevisionen och Riksdagens ombudsmän, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Miljöpartiet delar inte regeringens bedömning att de åtgärder som hittills vidtagits är tillräckliga för att anse Riksrevisionens rapport som färdigbehandlad. Tvärtom visar Riksrevisionens granskning att förvarsverksamheten i flera centrala avseenden inte fungerar effektivt, rättssäkert eller humant. Regeringens skrivelse ger inte tillräckliga svar på de allvarliga brister som har identifierats och hur man avser att åtgärda dessa brister.

Riksrevisionens övergripande slutsats är tydlig: förvarsverksamheten fungerar inte effektivt. Migrationsverket och Polismyndigheten brister i sina rutiner för att fatta beslut om förvar och ingen av myndigheterna har tillräckliga förutsättningar för att göra väl avvägda bedömningar. Polismyndigheten saknar i hög utsträckning skriftliga rutiner och Migrationsverket har inte fått tillräcklig vägledning i hur proportionalitetsbedömningar bör göras. Även Svenska Röda Korset har i sina rättsutredningar konstaterat brister i tillämpningen av proportionalitetsprincipen. Det är särskilt allvarligt eftersom förvar är ett mycket ingripande frihetsberövande mot människor som inte är misstänkta för brott, och som därför bör användas mycket restriktivt.

Miljöpartiet vill understryka att proportionalitetsprincipen måste väga betydligt tyngre i bedömningen av om förvar ska användas. Att en uttrycklig proportionalitetsregel infördes i utlänningslagen den 1 augusti 2025 är välkommet, men lagändringen är inte tillräcklig i sig. Det krävs att principen får verkligt genomslag i myndigheternas tillämpning, i utbildning av operativ personal, i vägledningar och i den löpande uppföljningen. Förvar ska användas som en sista utväg, endast när det är nödvändigt och under så kort tid som möjligt. Mindre ingripande alternativ, såsom uppsikt, måste användas oftare och i första hand.

Riksrevisionens granskning visar också att människor periodvis har släppts ur förvar på grund av platsbrist och att det saknas en strategisk prioritering av hur förvarsplatserna ska användas. Samtidigt uppvisar Migrationsverket stora skillnader mellan olika enheter i antal fattade förvarsbeslut, vilket tyder på bristande enhetlighet i tillämpningen. Systematisk uppföljning saknas, liksom analys av om regelverket används rättssäkert och likvärdigt. Detta är inte acceptabelt i en verksamhet som innebär långtgående ingrepp i enskildas liv och frihet.

Därtill visar granskningen att Migrationsverket inte har säkerställt att den operativa verksamheten fungerar tillräckligt väl. Den interna styrningen präglas av otydlighet, mätbara mål saknas och styrande dokument är i delar oklara. Det finns också brister i lokaler, i tillgången till aktiviteter, i vård och omsorg samt i kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Riksrevisionen pekar dessutom på att tvångs- och kontrollåtgärder i vissa fall används rutinmässigt i strid med regelverket. Detta har också uppmärksamats av Riksdagens ombudsmän (JO), som också vid upprepade granskningar funnit omfattande brister på förvaren. Sammantaget visar detta att fokus nu måste ligga på att rätta till allvarliga kvalitets- och rättssäkerhetsbrister, inte på att normalisera eller bygga ut en verksamhet som redan i dag har betydande problem.

Bristerna är inte bara administrativa utan också mänskliga. Personer som hålls i förvar befinner sig ofta i en mycket utsatt situation. Många bär på erfarenheter av krig, tortyr, förföljelse eller psykisk ohälsa. Osäkerheten inför framtiden, frihetsberövandet och den begränsade kontakten med anhöriga riskerar att förvärpa deras situation ytterligare. Mot denna bakgrund måste förvaren präglas av rättssäkerhet, värdighet och mänsklighet. De får inte utvecklas i en mer fängelselikt repressiv riktning.

Situationen i förvaren har också beskrivits som ohållbar. Överbeläggningarna, där ett flertal människor delar rum, är ett faktum samtidigt som människor hålls i förvar under mycket lång tid utan att veta när de kan friges. Dessa förhållanden hade vi betraktat som djupt problematiska inom Kriminalvården. Det är anmärkningsvärt eftersom det här handlar om människor som inte avtjänar straff och inte ens behöver vara misstänkta för brott. Mot den bakgrunden är det fel väg att ytterligare bygga ut användningen av förvar utan att först säkerställa att verksamheten är rättssäker, ändamålsenlig och human.

Miljöpartiet ser positivt på att regeringen har gett Migrationsverket och Polismyndigheten i uppdrag att ta fram en gemensam prioritetsordning för användningen av förvarsplatser och att förbättra samverkan. Men det räcker inte. Regeringen saknar fortfarande en tydlig strategi för att minska belastningen på förvaren och för att säkerställa att förvar verkligen används restriktivt. Riksrevisionens tydliga medskick är att den nuvarande användningen av förvar inte är hållbar. I det läget är det inte rimligt att gå vidare med åtgärder som riskerar att öka användningen, förlänga frihetsberövanden och göra vistelsen i förvar ännu mer ingripande. Regeringen bör säkerställa att proportionalitetsprincipen tillämpas strikt, att systematisk uppföljning genomförs, att tillämpningen blir mer enhetlig och att mindre ingripande alternativ används i större

utsträckning. Regeringen bör också omedelbart återkomma med åtgärder för att genomföra Riksrevisionens rekommendationer i sin helhet. Först när dessa brister har åtgärdats kan förvarsverksamheten bedrivas på ett sätt som är rättssäkert, humant och förenligt med grundläggande krav på proportionalitet.

Annika Hirvonen (MP)

Mats Berglund (MP)

Jan Riise (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Camilla Hansén (MP)

Nils Seye Larsen (MP)